

Nr 381.

Av herr **Åqvist m. fl.**, *angående skyldigheten att erlägga lagfartsstämpel vid fastighetsöverlåtelse genom fusion.*

Genom antagandet av 1944 års aktiebolagslag fick det s. k. fusionsinstitutet för första gången sin utformning i den svenska associationsrätten. De förhoppningar, som knötos till ett livligt användande av detta institut och därmed till en rationalisering av bolagsfloran inom koncerner, ha dock i stort sett kommit på skam. Orsakerna härtill äro att genast uppkommit svårtolkade spörsmål om utskiftningskatt, lagfartsstämpel, fondstämpel och liknande frågor av betydande ekonomisk räckvidd. Desamma ha endast delvis fått sin lösning. Sålunda har det betänkande med förslag till förordning om ändring i vissa delar av Kungl. Maj:ts förordning den 27 juni 1927 (nr 321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags och solidariska bankbolags tillgångar m. m., som avgivits av 1949 års utskiftningskattesakkunniga, efter proposition antagits av 1950 års riksdag och därav föranledda författningsändringar utfärdats den 17 november 1950. Detta område kan därför anses skattemässigt reglerat.

När det gäller ett annat viktigt område, nämligen frågan om uttagande av lagfartsstämpel vid fusion mellan aktiebolag, där fastigheter ingå, ha emellertid oklarheten och tveksamheten snarare fördjupats. Den 12 april 1949 avlämnades av dåvarande revisionssekreteraren Erik Hagbergh såsom enmansutredare inom justitiedepartementet ett betänkande med förslag till lag om registrerade föreningar m. m. Även inom föreningsvärlden kunna uppenbarligen fusionsfall förekomma, ehuru de måhända ej behöva få den intrikata natur som motsvarande företeelser inom den mer kapitalbetonade associationsgrenen för aktiebolagen. Utredningen avböjer emellertid vid fusion mellan föreningar all analogitillämpning av kungl. förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften och hävdar, att rubrikerna i stämpelförordningen böra tolkas restriktivt.

Emellertid ha 1949 års utskiftningskattesakkunniga, som något senare under året avlämnade sitt betänkande, i detta gjort vissa uttalanden, som kunna tydas i den riktningen, att enligt deras uppfattning lagfartsstämpel vid fusion bör uttagas. (SOU 1949: 56 s. 40, 41, 66, 77.)

Stämpelförordningens rubriker ge ej någon ledning. Fusionsbegreppet var företagsekonomiskt föga utbildat vid stämpelförordningens utfärdande 1914. Dess rubriker om olika slag av »Förvärv av fast egendom» upptaga ej alla fall, som ens vid denna tidpunkt kunde förekomma, och vissa förvärv lämnades redan då utanför. Därtill kommer, att det föreligger företagsekon-

miskt sett olika fall av fusion, vilka få en något olika juridisk behandling, och där även frågan om uttagande av lagfartsstämpel därför kan bli behandlad på olika sätt. För närmare studium av spörsmålet hänvisas till bankjurist L. Fogelklous artikel i Svensk Juristtidning 1951 s. 295 »Föreligger skyldighet att erlägga lagfartsstämpel å fastighetsförvärv genom fusion?»

Även försöken att erhålla en lösning av spörsmålet genom prejudikat ha hittills ej lett till något resultat. I avvaktan på prejudikat, vilket kan komma att dröja avsevärd tid, komma fusionsfrågor beträffande bolag och föreningar, som äga fast egendom, att vila, vilket måste allvarligt beklagas. Genomförandet av fusioner innebär en högst betydande rationalisering, speciellt inom kontorsorganisationens område, men innebär även besparingar på det redovisningstekniska området i fråga om taxerings- och deklara-tions- m. fl. spörsmål. Att ovisshet skall behöva råda på detta för näringslivet ingalunda oviktiga område måste därför betraktas som olämpligt och irrationellt.

Det enklaste fallet av fusion behandlas i 174 § 1 mom. aktiebolagslagen och avser fusion mellan moderbolag och helägt dotterbolag. Mer komplicerade bli spörsmålen genast, när dotterbolaget ej är helägt eller redan trätt i likvidation (174 § 2 mom., 175 och 176 §§ aktiebolagslagen). Ett uttryckligt stadgande om stämpelfrihet synes redan nu kunna införas för det första av de nämnda fallen, medan de senare torde tarva viss utredning.

Stämpelförordningen bestämmer positivt i vilka fall stämpelavgift å enskilda handlingar skall utgå. Endast som undantag under de olika rubrikerna förekomma de fall, där stämpelavgift ej skall utgå. Skulle emellertid nu införas ett stadgande, innebärande att stämpelavgift vid fusion enligt 174 § 1 mom. aktiebolagslagen ej skulle utgå, skulle man därav kunna draga den slutsatsen, att i de övriga fallen sådan stämpelavgift skulle utgå. Då detta ej är avsikten utan utredning, torde hela spörsmålet böra hänskjutas till Kungl. Maj:t för utredning, varom riksdagen bör anhålla i skrivelse.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t ville låta utreda här ovan angivna spörsmål och, om saken så påfordrar, för riksdagen framlägga av utredningen föranledda förslag.

Stockholm den 26 januari 1952.

Gösta Äqvist.

Ingrid Gärde Widemar.

Yngve Häckner.